

TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI AÇILIŞ KONUŞMASI ORHAN TURAN – TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI 12 Haziran 2025

Sayın Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı, TÜSİAD'ın Değerli Üyeleri, Değerli Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Hepinizi TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygıyla, selamlıyorum.

TÜSİAD olarak, tüzüğümüz doğrultusunda yaklaşık 55 yıldır,

- insan hakları evrensel ilkelerinin,
- düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin,
- laik hukuk devletinin,
- katılımcı demokrasi anlayışının,
- liberal ekonominin,
- rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının,
- sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği,

bir toplumsal düzenin oluşması ve gelişmesine katkı sağlamak amacıyla faaliyet gösteriyoruz.

Uluslararası iş dünyasındaki temsil gücümüz ile, ülkemizin yüksek menfaatleri doğrultusunda çalışıyoruz. AB ortaklarıyla işbirliğini sürdürüyor ve hem ulusal, hem de Avrupa düzeyinde politika önerileri geliştiriyoruz. İş dünyamızın önceliklerini ülkemizin Avrupa entegrasyonu perspektifinde gündeme taşıyoruz. Ülkemizin küresel entegrasyonunun ve rekabetçiliğinin artışına katkı sağlamak amacıyla Asya Pasifik, Körfez Bölgesi, Orta Asya ve ABD'deki yeni teknolojiler, girişimcilik ağları odağında, kapsamlı çalışmalar da yürütüyoruz.

Genel Kurul toplantımızdan bu yana, hem ülkemizde hem de küresel sistemde, bir dizi önemli gelişme yaşandı. Bugün, küresel sistemin radikal bir biçimde değiştiğine tanık oluyoruz. Bu yüzden bu toplantımızda, jeopolitik gelişmeleri, transatlantik ilişkileri ve bu çerçevede Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerini odağımıza almaya karar verdik.

Küresel sistemdeki gelişmeler, her ülkenin olduğu gibi Türkiye'nin de

- büyüme modelini,
- toplumsal uyumunu,
- kurumlarını yeniden düşünmesini gerektiriyor.

Dünyada neler olup bittiğini, yalnızca anlamaya değil, bu çalkantılı dönemde, ülkemizin nasıl daha güçlü ve müreffeh olacağını, konuşmaya da ihtiyacımız var.

Değerli konuklar,

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana küresel sistemin tasarımında en etkili aktör olan ABD'de yaşanan gelişmeler, tüm küresel sistemi etkiliyor. Bildiğimiz dünya kökten değişiyor. ABD'nin uygulayacağını duyurduğu gümrük vergileri, son 80 yılın en yüksek düzeyine işaret ediyor. Gümrük vergilerindeki artış sonrasında, nasıl bir küresel ticaret düzeninin ortaya çıkacağı uzun yıllar içinde netleşecek. Bu geçen süre içinde, dünyada belirsizlik hüküm sürecek. Nitekim, dünya belirsizlik endeksleri tavan yapmış durumda.

Ülkeler,

- ihracat stratejilerini,
- karşılıklı ticaret ilişkilerini,
- üretim zincirlerini,
- finansal ilişkilerini,

yeniden şekillendirmek zorunda kalacak. Hiçbir ülke bu değişimin dışında kalamayacak.

Ticaret ilişkilerindeki bu yeniden yapılanma, belli bir süredir konuşmakta olduğumuz, diğer derin değişim dinamiklerinin üzerine ekleniyor.

Uzun bir süredir yeşil ekonominin, yeni teknolojilerin, yapay zeka devriminin ve demografik dönüşümün, ekonomik yapı üzerindeki kuvvetli etkilerini gözlemliyorduk.

Bu etkilerin üzerine, şimdi jeopolitik kaymalar, popülizmin güçlenmesi, uluslararası sistemin işleyişinde değerlerin yerini pazarlıkçı bir ilişki biçiminin almaya başlaması, BM, NATO, DTÖ gibi ulusüstü kurumların etkinliğinde zayıflama, uluslararası güvenlikte artan riskler ekleniyor. Ukrayna savaşı ve Gazze’de yaşanan insanlık dramı bunun en somut örnekleri.

Uluslararası sistemde, istikrar sağlayan ilkelerin, kuralların ve kurumların zayıflaması, ülkeleri eskiden sahip oldukları çıpalardan yoksun bırakıyor.

Küresel sistemdeki değişimler, her zaman küresel güç dengesinde değişimle birlikte meydana gelir. Bu süreçlerde yerleşik güçlerin zayıflaması, yeni güçlerin merkezi bir konuma evrilmesi sıkça görülür. Hem risklerin, hem fırsatların dramatik biçimde artıyor olması, ülkelerin uygulayacakları stratejiler konusunda çok özenli olmasını gerektiriyor.

Değişimin barındırdığı riskler karşısında, önlem almayı gündeme getiren, değişimin yol açabileceği fırsatları değerlendirmek için, yapılması gerekenleri sistemli ve bütüncül bir şekilde ele alan, veri temelli ve geniş kapsamlı istişareye dayalı yöntemlerle formüle eden merkezlerin başında, AB geliyor. AB’nin yeni yapılanma sürecini dikkatle takip etmemiz gerekiyor.

Bugün bu konuda iki kıymetli konuşmacımız var: AB Komisyonu Başkanı’nın talebiyle "Much More Than a Market" raporunu hazırlayan, İtalya Eski Başbakanı Sayın Enrico Letta ve Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu BusinessEurope Genel Direktörü Sayın Markus Beyrer.

Değerli konuklar,

Türkiye’de 2025 yılının ilk çeyreği için açıklanmış olan büyüme verilerine baktığımızda ekonomideki yavaşlamanın teyit edildiğini görüyoruz. GSYH’da yıllık bazda %2’lik büyümeye karşılık, imalat sanayi %2.4 küçüldü. Sanayideki performans zayıflığı sadece bu son çeyreğin meselesi değil.

Bir süredir büyümeyi sanayi üretimi dışındaki faaliyetler sürüklüyor. 2022’den bu yana GSYH %4.5 büyürken, sanayi %1.1 tarım ise %1 büyüyor. Hiç şüphesiz Türkiye gibi büyük bir ekonomi için, sanaysiz bir büyüme modeli elbette düşünülemez.

Üretimin günün teknolojisini yakalayarak güçlenmesini mutlaka sağlamak gerekiyor. Burada nitelikli insan kaynağı da, kritik rol oynuyor. Ayrıca kadınların istihdama katılımının sağlayacağı potansiyeli de, unutmamamız gerekiyor.

Ekonomi sadece para politikasından ibaret değil. Para politikaları ile elde edilebilecek kazanımlar gerekli, fakat yeterli değil. Ekonomimizi daha rekabetçi kılacak yapısal dönüşümleri de hayata geçirmeliyiz. Enflasyonla mücadele devam ederken, reel sektörün sıkıntılarını aşma ve hane halkı refahını güçlendirme yollarını bulmak önemli.

Fiyat istikrarını sağlarken, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir büyüme sürecini başlatmak, teknolojik değişim trenini yakalamak, rekabet gücünü artırmak ve refah artışını tabana yaymak zor olsa da, gerçekleştirilebilir hedefler. Bu kapsamda, 26 Haziran’da TUSİAD maliyet bazlı rekabet gücü endeksini yayınlamaya başlayacağız. Bu veri sayesinde küresel rekabetçilikteki durumumuzu daha iyi analiz etme fırsatımız olacak.

Rekabetçilik konusunda yeniden AB örneğine dönmek istiyorum.

AB’nin yeni teknolojik atılım ve yenilikçilik gündemi, Türkiye için de bazı açılımlar barındırıyor. AB, kural setini sadeleştiriyor. Temiz Sanayi Mutabakatı gibi girişimlerle yeni sanayi yapılanması ve yapay zeka öncelikli teknolojik

atılım stratejisini devreye sokuyor. Yeşil dönüşümden geri adım atmıyor; yeşil ve dijital dönüşümü yeniden sanayileşmenin, rekabetçiliğin ve ekonomik güvenliğin ana itici gücü olarak konumlandırıyor.

AB yeni rekabetçilik anlayışını sadece üye ülkelerle sınırlı tutmuyor; aday ülkeler ve Tek Pazara ileri derecede entegre olan ekonomiler öncelikli olmak üzere, temel ortakları içeren geniş bir perspektifle ele alıyor. Bu da, Türkiye'nin dikkatle takip etmesi gereken bir dinamik.

Yapay zeka başta olmak üzere, dijitalleşmenin ve yeşil dönüşümün katma değeri ve verimliliği yükseltme potansiyelini biliyoruz. Tüm bu unsurların ülkemizin rekabet gücünü tetikleme etkisini göz önüne alarak, gerekli teknoloji ve enerji altyapısını güçlendirecek yatırımları önceliklendirmeliyiz.

Bu kapsamda artık 30 yaşına girmiş olan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, en acil ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. Gümrük Birliği kararının alındığı dünya, bugünkünden çok farklıydı. Geçen 30 yılda, döngüsel ekonomi, yenilenebilir enerji ve dijital teknolojiler gibi, birçok gelişme karşısında, Gümrük Birliği'nin zamanın ihtiyaçlarına cevap verme kapasitesi giderek zayıfladı. Türkiye'nin olduğu kadar, AB'nin de günümüzün dünyasında tehditlerle baş etmesi ve fırsatlardan yararlanabilmesi için, esas olarak bir önceki teknolojik paradigma döneminin ilkelerinin şekillendirdiği, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, ihmal edilmemesi gereken önemli bir başlık.

AB'nin, yapıcı bir yaklaşımla Gümrük Birliği'ni güncelleme sürecini başlatması, küresel sınamalara kural temelli sistem çerçevesinde ortak cevap oluşturabilmek açısından, büyük önem taşıyor.

AB'nin gündemindeki, iki diğer stratejik yönelim de Türkiye açısından önemli.

Bunlardan ilki, giderek artan güvenlik endişeleri karşısında bir cevap üretmek. AB, tarihsel olarak diğer politikalara kıyasla daha geride kalmış olan güvenlik ve savunma politikalarında bir tutum değişikliğine gidiyor. Güvenliğin ve savunmanın bundan böyle taşıyacak olduğu ağırlık, tüm politika alanlarına etki edecek. Bu çerçevede, savunma sanayi kapasitesiyle göz dolduran Türkiye ile AB'nin ilişkilerinin ortak kurumsal, hukuki ve mali çerçevelerle ele alınması, güvenlik ve direnç için ortak kazanımlara önemli bir zemin oluşturur.

AB'nin yeni dönem stratejisinin diğer ayağını ise, genişleme süreci oluşturuyor. Türkiye-AB ilişkilerinin teknik iş birliği bazından çıkartılıp, yeniden bütüncül ve ilkesel bir çerçeveye oturtulması, bu küresel ortamda her iki taraf için de, fayda sağlayabilecek.

- Yeşil ekonomi,
- nüfus yaşlanması,
- yapay zeka,
- yenilikçilik,
- beceri açığı,
- Ar-Ge ekosisteminin güçlendirilmesi,

küresel ekonomide rekabet gücünün artırılması hem Türkiye, hem de AB için acil ve önemli konular. Değerlere ve kurallara dayalı, güvenilir ve istikrarlı bir ortak zemin, bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için en iyi seçenek.

Bu zeminin yaratılması Avrupa düzeyinde ve bölgemizde yaşanan sorunlara daha etkili yanıtları, ortak bir çabayla geliştirmemize de olanak sağlar. Örneğin Ukrayna ve Suriye'nin yeniden yapılanması için, Türkiye'nin ilgili AB mekanizmalarına dahil edilmesi gereklidir. Bu yaklaşım girişimlerin katma değerini artırır, kaynakların daha etkili kullanımını da destekler.

AB-Türkiye Ortaklık Konseyi dahil, Türkiye'nin AB entegrasyon sürecinin tam üyelik perspektifiyle yeniden canlandırılmasının, karşılıklı güven ve öngörülebilirliği sağlayacak, en etkili yöntem olacağına inanıyoruz.

Öyle görünüyor ki, küresel ortamda kartlar yeniden dağılırken, Türkiye'nin stratejik çıkarları, AB ile ilişkilerin ilerlemesine işaret ediyor.

Değerli konuklar,

Konuşmamı bitirmeden önce, bu yoğun küresel belirsizlik ortamında, her ülkenin kendisiyle ilgili belirsizlikleri ve riskleri azaltmasının önemine değinmek istiyorum.

Terör sorununun, kalıcı olarak ortadan kalkmasının en büyük dileğimiz olduğunu, hep vurguladık. Terörsüz Türkiye süreci barışın tesisi yolunda çok önemli bir gelişme oldu. Bu sürecin ülkemizin ekonomik kalkınma ve demokrasi ortamına da olumlu yansımaları temenni ediyoruz.

Toplumsal kutuplaşmanın yerini toplumsal uyuma bırakmasının, sorunlarımızın çözümü için elverişli bir zemin hazırlayacağını düşünüyoruz.

Değerli konuklar,

Küresel sistemin radikal bir biçimde değiştiği bu ortamda, millet olarak zor dönemlerde başarıyla sergilediğimiz toplumsal dayanışmayı ve birlik-beraberlik hasletimizi kullanmanın tam zamanı. Bugün

- sağduyu,
- ortak akıl,
- güven,
- dayanışma

her zamankinden daha da önemli.

Burada sivil topluma da büyük rol düşüyor.

Ülkemizin, Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet hedefi doğrultusunda küresel ölçekte rekabet eden, bölgesinde ve dünyada refah toplumu olarak referans niteliği taşıyan bir ülke olması için çalışmaya, üretmeye, yatırım yapmaya, istihdam yaratmaya, fikir üretmeye, daha iyi için, katkı sunmaya devam edeceğiz.

Toplumsal barışı, refahı, rekabetçiliği ve sosyal adaleti güçlendirmiş bir Türkiye'nin, küresel değişimin aktif bir şekillendiricisi olacağına inanıyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken, hepinizi saygı ile selamlıyorum.